

Peter De Graef over

Wijsheid

Gepast zou het zijn om nu, voor de duur van de gemiddelde column een stilte in acht te nemen.. Want zoals Rumi zegt (Rumi is een moslim uit de 12de eeuw) De stilte is de taal van God. Maar om u nu de stilte van acht minuten op te dringen zou op het agressieve af onaangenaam zijn. En wijsheid kan men vele eigenschappen toedichten, maar onaangenaamheid is er geen van. Integendeel. Wijsheid is prettig, het brengt rust, bouwt bruggen, bedaart de gemoederen.

U Herinnert zich ongetwijfeld nog: de koude oorlog!?! Rusland en Amerika die de wereld tot de tanden toe hadden bewapend met dingen als The minuteman, een raket die zo krachtig was, dat wanneer je alle bommen van de Tweede Wereldoorlog samen zou brengen in één grote BOEM!, dan zou je nog maar op 60 % zitten van de kracht van één zo'n minuteman. Hij kon binnen de minuut worden afgevuurd, en ze hadden 450 van die dingen in de grond zitten. Naast nog een hoop ander nucleair vuurwerk. Op duikboten en onder vliegtuigen. En de Russen van hun kant; Idem. 'Zelf gaan we nooit beginnen zeiden ze alle twee', maar als de ander begint breekt de hel los. Langs beide kanten was men het eens over het idee als we de angst hoog genoeg kunnen opstoken, dan durft niemand te beginnen. En in een oorlog die niet begonnen wordt vallen geen slachtoffers. Dus: goed bezig.

- Ik weet, voor de meesten onder u is dit gesneden koek maar er is ondertussen een generatie dertigers opgestaan voor wie dit een heel exotisch verhaal is. U hebt het niet door, lieve mensen, maar wij zijn oud, ja!?! -

Nu goed, zo was de bewapeningswedloop dus ontstaan. -

Alleen werd op den duur het gevaar zo groot dat we niet alleen meer bang waren voor de ander, maar ook voor onszelf. En dat langs beide kanten. En die angst was terecht want, het is een paar keer een dubbeltje op zijn kant geweest. We hebben het aan een paar anonieme Russische en Amerikaanse onderbevelhebbers te danken dat toen de planeet niet vernietigd is. Jongens die

het bevel van hogerhand om te vuren op grond van hun persoonlijk aanvoelen (terecht bleek achteraf) niet gehoorzaamden.

En toen in januari 1986 was er Gorbachov die met één briljante move een einde maakt aan die hele Koude Oorlog. Hij stapte naar Reagan toe en zei: “Ik ga vanaf het Russische wapenarsenaal eenzijdig afbouwen tegen het jaar 2000. En daar staat wat niks tegenover. Klampen jullie je maar vast aan al die bommen, wij gaan zeker niet beginnen want we hebben d’r geen meer straks”. Wat kon Reagan, als hij geen ontzettend gezichtsverlies wilde leiden, anders doen dan zich haasten te zeggen: “Ja maar How how how, dan gaan wij ook hoor .... Ehm verminderen”.

Dat was wijsheid in zijn puurste vorm.

Wijsheid is niet alleen het product van het denken, maar ook van het voelen en het willen. De drie geïntegreerd. Het denken brengt kennis voort. Kennis bestaat meestal uit een databank waarop wat logica is losgelaten. Maar logica, hoewel we haar zeer hoog achten in onze samenleving, heeft zo zijn beperkingen. Die Koude Oorlog was gebaseerd van de logica van de angst.

Maar als we ‘voelen’ toevoegen aan de ratio, het voelend weten, dan komt er intuïtie in het systeem. Intuïtie is van een heel andere orde dan logica. Waar logica precies weet waarom iets wordt gedaan, bestaat intuïtie uit zuiver ‘niet weten.’ Ik kan bijvoorbeeld als regisseur zeggen: “Ik weet ook niet waarom, maar volgens mij moet er nu een blauwe bestekbak in schokjes over het toneel worden getrokken”. En de enige reden waarop wij d’r achter kunnen komen dat het inderdaad klopt wat ik zeg is door het uit te voeren en vast te stellen dat inderdaad keer op keer wanneer die blauwe bestekbak in schokjes over het toneel wordt getrokken, de zaal helemaal smelt. Dat is intuïtie. Niet weten.

En de derde pijler van wijsheid is ‘willen’. Willend weten heet ervaring. Gorbachov had ervaring met het aanbrengen van bizarre ideeën. Toen hij begin jaren tachtig ‘glasnost’ en ‘perestroika’ (twee varianten op het begrip ‘openheid’) introduceerde in de Doema was dat als vloeken in de kerk. Want het hele Russische communisme bestond bij gratie van het ontbreken van openheid. Maar zijn discours dat Glasnost en Perestroika voor Rusland het enige juiste antwoord was op de uitdagingen van de toekomst was zo overtuigend, dat hij zijn ideeën er door kreeg. Die ervaring gaf hem het lef om enkele jaren later met dat krankzinnige voorstel op Reagan af te stappen.

Dezelfde formule zou in principe een einde kunnen maken aan alle denkbare conflicten op aarde. Als bij de Joden en de Palestijnen één van de twee partijen de wijsheid zou kunnen opbrengen tegen de ander te zeggen: “wat jij ook doet ik schiet niet meer terug vanaf nu”, dan was het probleem daar niet opgelost, maar

de strijd zou zich verplaatsen naar het parlement en de vergadertafel; dezelfde plek waar ook de strijd tussen Amerika en Rusland zich nu nog altijd afspeelt. En dan vallen er geen slachtoffers meer en wordt de keten van pijn en wraak verbroken. Maar beide partijen daar zitten in een wurggreep van de emotionele logica.

Bij een ander en veel groter conflict, houdt een van beide partijen zich wel aan de influisteringen van de wijsheid. In het sinds 1959 heersende conflict tussen China en Tibet is er één partij die niet terug schiet. Hoe groot de pijn en het verlies ook is, het besef dat terugschieten het conflict alleen maar verlengt, verdiept en verstevigt, zit zo diep in het bewustzijn van het Tibetaanse volk dat ze zich nog liever laten verspreiden over de hele aardbol dan ook maar een vinger op te heffen, richting China.

Hebben onze kranten dagelijks wat te melden over Israël (zo groot als de Falkland eilanden) en Palestina (zo groot als Cyprus) (samen qua oppervlakte slechts 2/3 van België). Over China (zo groot als Europa en Tibet (twee keer Frankrijk) horen we haast niks.

Omdat wijsheid niet verkoopt.

Angst verkoopt, terreur doet het heel goed in de media, gruwel, seks. Dat alles beroert ons in de lagere, haast dierlijke, contreien van ons bewustzijn.

Wijsheid zit op een andere plek. Dat is subtieler. Niet onmiddellijk toegankelijk. Daar kom je via reflectie en stilte.

De taal van God. Tibetanen mediteren veel. Kranten daarentegen, die moeten verkopen. Verkoop gaat niet via stilte en reflectie, maar door op de knoppen te drukken van het dierlijke, onbewuste in ons: Doodsangst (sensatiezucht) of driftig verlangen naar voedsel en seks. Onze op winst gerichte economieën halen ons via reclame voortdurend weg uit de gebieden waarin wijsheid kan worden ontmoet. Jammer.

Toch zijn we daardoor niet de idioten geworden die je zou verwachten.

Tenminste: Niet allemaal. Brede lagen van de bevolking hebben de moed om hun angst te overstijgen en bijvoorbeeld de vluchtelingen met open armen te proberen opvangen. Maar het is een hevige strijd die woedt in de media. Wijsheid tegen angst. Tussen inlevingsvermogen en irrationalisme, tussen ‘Wir shaffen es’ en ‘ik ben al ongelukkig genoeg zonder die vreemdelingen, djeezes!’

Moeten we dan nooit ten strijde trekken!? Moeten we IS bijvoorbeeld niet tegenhouden dan? Is het ook wijsheid om tegen hen te zeggen: “Wat jullie ook doen wij doen niks terug”?

Deze vraag is zeer hypothetisch. Want als we dit principe toepassen op het begin van het conflict dan was Hassad nu nog steeds aan de macht geweest. Gesteld dat (zoals in Tibet) de huidige vluchtelingenstroom op gang zou zijn gekomen terwijl Hassad de plak zwaait en zonder dat er een schot wordt gelost. Dan werd Hassads positie onhoudbaar. De internationale gemeenschap zou hem totaal isoleren. En onder druk zetten om op te rotten en alle vluchtelingen konden weer naar hun ongeschonden huizen. Ik hoor zelf hoe sprookjesachtig het is, hoor. Maak je niet ongerust. Maar het is op zich een goeie denkoefening waaruit meteen de vraag oprijst: 'Waarom gaat het dan niet op die manier in het geval van China en Tibet'? De wereld zet China onder druk en de Tibetanen kunnen terug. Hier komt de economie weer roet in het eten gooien. Omdat China een grote onontgonnen markt was en is en de wereldeconomie nood heeft aan onontgonnen markten, omwille van zijn groeidwang. Weer een manier waarop wijsheid en economie geen verbinding aangaan en zich gedragen als olie en water. Dat is jammer, tragisch en onnodig.

Maar niet alleen in fantasie, ook in concrete zin stuiten we op de beperkingen van de strijd. Want vergis je niet, ik ben een heftig mannetje. Na de recente aanslagen in Parijs heb ik ook in gedachten een atoombom op Aleppo gegooid. Dacht even dat de Fransen zo iets echt zouden gaan doen. Maar Hollande is zijn woede kwijtgeraakt in het uitputtend heen en weer reizen tussen alle wereldleiders op zoek naar steun. En we hebben allemaal meegemaakt hoe, terwijl Hollande nog gemotiveerd van Obama naar Poetin vloog, er door de turken een Russisch vliegtuig wordt neergehaald waardoor er een onwerkbaar barst ontstond in het front tegen IS, dat Hollande aan het opbouwen was. Tjongejongejonge. De werkelijkheid zeg; en hoe die z'n gang gaat de hele tijd!

Maar het zijn niet zo zeer Poetin en Erdogan die roet in het eten gooien, er is vooral na de ervaringen in Afghanistan en Irak het groeiende besef dat strijd niet het gewenste resultaat geeft. Bommen voeden het terrorisme.

Wat werkt dan wel!? Vergevingsgezindheid, open armen, verdraagzaamheid, geduld en vooral gelijkheid. Kortom, de Europese waarden die in dit hele conflict weer een naam en een beleving krijgen. Toen we na Charlie Hebdo zwijgend met een penntje in de lucht stonden. En toen recent U2 en de Queens of Death Metal opnieuw gingen zingen in antwoord op de terreur, liedjes als 'Imagine' en 'Ne me quitte pas', de terwijl de namen van de slachtoffers werden geprojecteerd. In beide gevallen voelde ik voor het eerst in mijn 57-jarige leven wat het betekende om Europeaan te zijn en ik werd tot tranen toe geroerd door te merken hoe ook in mij los van elke overtuiging waarden als vergevingsgezindheid,

open armen, verdraagzaamheid en geduld een onderdeel zijn geworden van mijn identiteit. Dat gaan wij niet opgeven! Daar gaan wij niet op terugkomen.

Ik zou hier nu kunnen stoppen en u met een gevoel van zelfgenoegzaamheid de zondag insturen. Ik heb dat ook overwogen. Maar het is niet gepast.

Want heeft de wijsheid nog maar enkele decennia terug onze planeet in de figuur van Gorbachov weten redden van de ondergang, diezelfde planeet dreigt nu net zo goed af te fikken door de klimaatproblemen. En die gaan we niet oplossen met open armen en verdraagzaamheid. Er zal uit een heel ander vaatje moeten worden getapt. Maar er zal wel weer kennis aan te pas komen in combinatie met intuïtie en ervaring.

Een fijne zondag nog.